Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Oehlenschläger, Adam.
Titel | Title:	Digtekunsten : I Poesier.
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kiøbenhavn : Andr. Fred. Høsts Forlag, 1849
Fysiske størrelse | Physical extent:	153 s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

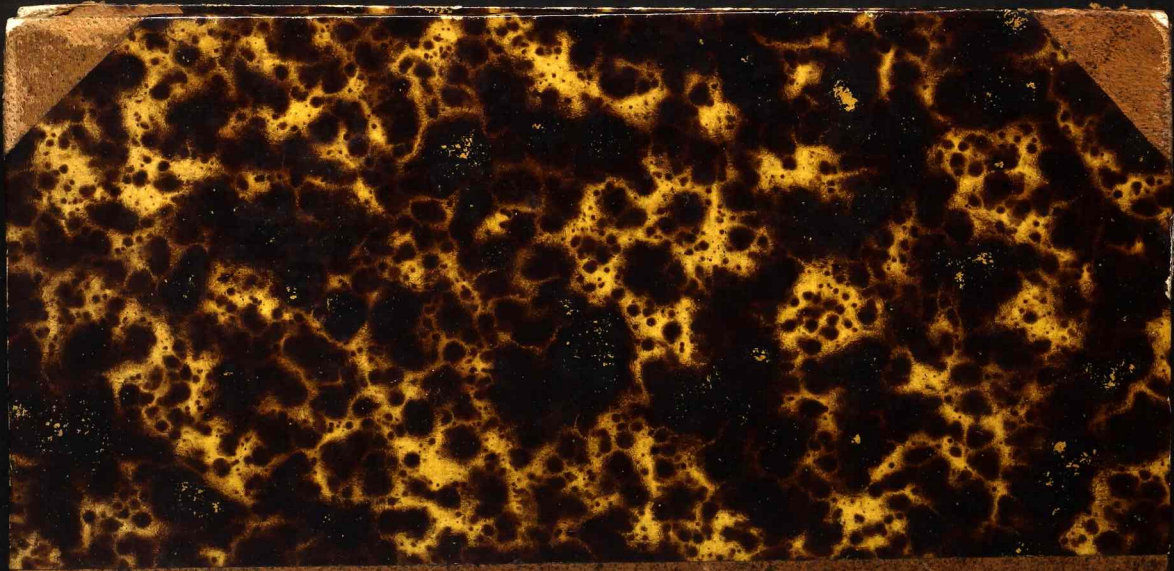

54.-102.

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 54 8°

1 1 54 0 8 017906

+REX

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Digtekunsten.

I Poesier

af

Oehlenschläger.

Kiøbenhavn.

Universitetsboghandler Andr. Fred. Høsts Forlag.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1849.

Digtekunsten.

I Poesier

af

Oehlenschläger.

Kiøbenhavn.

Universitetsboghandler Andr. Fred. Høsts Forlag.

Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1849.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Forord.

I et Halvhundredaar jeg Harpen rørte,
Mig Landsmand tidt og Nabo gierne hørte,
Og denne skionne Lon i Høstens Dage
Forfriſker, kalder Vaaren mig tilbage.

Men Ydun! første, sidste Elskerinde!
Nu vil du ogsaa vel snart fra mig svinde?
Jeg holder ikke paa dig; thi din Vinge
Maa være fri, du lader dig ei tvinge.

End rinder Blodet let i Skialdens Aarer;
Med Ynglingslatter og med Pigetaarer
End rores han, henrives af det Skionne,
Og paa hans Eeg er alle Blade gronne.

Men snart paa Egen maa dog Harpen hænge;
Thi Oldingsungdom varer ikke længe.
Velan! et venligt Qvad imellem, kunde
Dog tækkes Jer endnu fra mine Lunde.

Mit aandelige Hverv og Livets Pligter
Bestod ei blot deri, at være Digter;
Hoiskolens Lærer var jeg i det Skionne,
Og mangen Ædlings Tak mig monne lonne.

Hvor ofte saadan mødtes Aand med Aanden!
Et venligt Blik, et kraftigt Tryk af Haanden
Var Løn af Manden, for den Ynglingslue,
Der nærtes i en Forelæsningsstue.

En Sang om Digtekunst jeg Eder byder,
Og haaber, Ingen Gaven vredt forskyder.
For tyve Sekler siden, af sin Have
Horatius alt rakte slig en Gave.

Hans Digt blev vel modtaget; længe, længe
Det oversattes af Europas Drenge,
Der siden Karle blev, med Skiæg om Hagen,
Og Mangen selv en Kæmpe stærk for Smagen.

„Men gaaer du i dit Hverv dog ei tilbage?
Nutiden er ei længer gamle Dage;
Metaphysiken strængt Adepten vier
Til Kunstforstand, i tykke Theorier."

Ven! ingen Theorie kan Skialde tvinge
Til, efter Forskrift, Værker at fuldbringe;
Og Theorie har ingen Aand forstærket
Til, mere lifligt at modtage Værket.

En Digter ogsaa stedse var prophetisk;
Hvad praktisk han har lært, ei theoretisk,
Det bør han ud i Fremtid lade vandre.
Hvad Hver kan bedst, vel bedst han lærer Andre.

Aarhundreder har Kræfter lagt for Dagen
I mange Ting; men gaaet frem i Smagen
Er vi ei meget, trods de lærde Miner;
Og Smag frembringes ikke med Maskiner.

Jeg tænker: endnu stadigt om de Gamle
Kan Kunstens unge Venner sig forsamle.
Hvad Aristoteles, Horats os bragte —
Begyndelsen var god; ei at foragte.

Indsigt og sunde Dom! Det folte Lessing,
Som viste: meget yngre Guld var Messing.
Min Lærer! ei Misundelsen dig hilded,
Spidsfindig Egensind dig ei forvilded.

At gaae i dine Spor, det var min Higen;
Og hvis maaskee jeg bidrog til Berigen
Af nye Tanker, for det gamle Kiære,
Da er det mig en uskateerlig Ære.

Den dybe Følelse, den fine Tanke
Let dunster bort, naar ei den har en Skranke,
Et Kar, som holder den i Indelukke,
Og Rimet er en slig Ydunakrukke.

Kunstens Hovedkræfter.

Ifald de Hovedkræfter du vil kiende,
Som Kunstnerne til deres Værk anvende,
Saa hør! Til Værkets Ordning og til Randen
Af det Begrændste, bruge vi Forstanden.

Og for at mane frem de svundne Dage,
De Skikkelser, som staae i Taagen svage,
Og for at holdes lisligt selv i Aande,
Indbildningskraften os maa gaae tilhaande.

Og for at hine Syner, som vi møde,
Som Spøgelser skal ikke giøgle døde,
Men yttre sig i varmt og lifligt Væsen,
Maa Følelsen dem blæse Liv i Næsen.

Og for at være langsom snart, snart haste,
I Vrimlen gribe snildt, snart snildt forkaste,
Nu Natten med sit Mulm, nu Glands af Dagen,
Maa Viddet vælge; det vi kalde Smagen.

Og denne Smag, min Ven! den findes ikke
Saa let, som Smag for Maden og for Drikke;
Men dersom Kunsten virke skal paa Flokken,
Maa Spiseren selv eie Smag, som Kokken.

Smagen.

Smag? Smagen! ville vistnok Flere sige,
Vi leve netop jo i Smagens Rige.
Vi kritisere, hvad os ei behager;
Vor Smag er ingen flau Tiltakketager.

Smag og Kritik er Eet dig og det Samme?
Med stiev Kritik dog ei du fulde bramme;
Med slinke Dom du lægger tidt for Dagen,
At hvad du savner meest, er netop Smagen.

Det gaaer Kritiken nu som Poesien:
En Flok sig troer, at være dreven i'en;
Hvo kan ei giøre Vers? Men kunstindviet
Man vorder ei ved Egoisteriet.

Spidsfindig fornem Kunstneren du skoser;
Men Den, som ubetinget Alting roser,
Saa tykt et Slør ei over Sandhed kaster,
Som Den, der ubetinget Alting laster.

Thi hvo, som troer, med Roes at burde lønne,
Han kan dog stundom glædes af det Skjønne;
Men Den, som aldrig Blomstens Honning suger,
Som Ukrud Blomsten han af Vedet luger.

I Smagens første Barndomsperiode
Tiltakke tages, Alt er der det Gode;
Om Mester Jakels Dukker, klædt i Lapper,
Staaer Børneflokken hierteglad og klapper.

Men i den sidste Tid — som tørre Stubber,
Den fine Flok, — udlevede, som Gubber,
I Hallen gabe; kolde Taushed møder
Den varme Kunstner, Livet i ham døder.

Men med Begeistring Værket Eder bydes,
Og med Begeistring vil det ogsaa nydes.
Den kolde Dom — troer I med den at lønne?
I Kulden trives intet af det Skiønne.

Vil Smag du for det Skionne dig indpode,
Hav først Samvittigheden for det Gode!
Misundelsen og Lunet du ei lystre!
Smag og Samvittigheden ere Søstre.

Men ei med bedste Villie, Flid, erstattes
Et Savn, en Evne, som Naturen fattes;
Vel Smagen dannes, men det kan begribes:
Hvor Ædelstenen mangler, den ei slibes.

Modesmagen.

Den værste Kunstens Fiende her paa Kloden,
Som den forstyrrer, skiuler, det er Moden.
Man skulde troe, var først det Bedste fundet,
Saa var det og for Evigheden vundet.

Og det er sandt, det Skiønneste herneden
Gienblomstrer stedse nyt for Evigheden;
Men Moden, der som selve Tiden haster,
Hvert Øieblik sit Slør paa Skiønhed kaster.

Og Mængden troer, det Slør, som Moden rækker,
Meer skiønt, end Ansigtet, som det bedækker.
Til Lykke, denne Lyst til snel Forandring
Just virker Modens bratte Hedenvandring.

Sneefloret smelter, Skionhed staaer tilbage
Paa Bierget, deilig som i unge Dage;
Og Hvo som lukker selv ei Diets Laage,
Gudinden seer, selv i den værste Taage.

Hvad gav dog denne Modesyge Magten?
Hvad har Naturen meent med denne Tragten?
Thi ingen Kraft der gives, selv den slette,
Der ikke fik sit Udspring af det Rette.

Hvis altid vi blot første Skionhed skued,
Da blot for denne vore Hierter lued;
Vi voved ei, froe ved det Skiønnes Eie,
At vandre nye, før ubetraadte Veie.

Men hver Tid har sin Blomst i Kunstens Haller,
Saa evigskion som Biergenes Kristaller;
Forskiellig, som os Hiertet blev bevæget,
Af Siælens bedste Liv og Væsen præget.

Et fromt Bedrag tidt Kunstneren udøver:
For Mængden lader han, som om han prøver
At følge Modens Vink og den at hylde;
Men hvad, af Træ, hin kunde blot forgylde, —

Af ægte Guld han danner; og henrykker
Selv blinde Sværm, som tog hans Mesterstykker
For Modevarer, og som vilde nægte
Ham Roes, ifald den vidste, de var ægte.

Glæd dig! du som det Herlige kan nyde,
Som mættes ei af Dagnets Modegryde.
Paa Bierget hist, hvor Kunstnerne sig samle,
Blev Gammel ung, men ingen Unge gamle.

Det Skionne, det Gode og det Sande.

Ud sprang det Skionne, Gode, med det Sande,
Som Tanker af den samme Skaberpande,
Vor Stræben her paa Jorden at belønne.
Som Aarsag, Virkning, see det Gode, Skionne!

En god Bevæggrund ikkun stiønt kan handle,
Kun Villien til Bedriften os forvandle.
For faste Grund til Skiønt og Godt at lægge,
Maa Sandhedskraften klart erkiende begge.

Kunsternes Grundforskiellighed.

Til Kunsten hører, som til Poesien,
Forstanden, Følelsen og Phantasien;
Men Maaden, hvorpaa disse Tre fremtræde,
Just skienke Museme forskiellig Glæde.

Saaledes ligger det i Grundnaturen
For Maleri, Skulptur, Architekturen,
At de med Billedet maae strax begynde;
Med Phantasien Tanken de forbynde.

Og Tanken, skiønt med Billedet forbunden,
Os rører Hiertet; og det vorder Grunden
Til Nydelsen, Begeistringen, som fryder,
Som henrykt Siælen giennem Øiet nyder.

To Sandser blev for Legemet os givet,
Og to for Siælen; største Fryd i Livet!
Og Lugten, som kan Sands og Sindet vække,
Staaer, en usynlig Bro, imellem begge.

Den skionne Kunst, som dannende man kalder,
Med jordisk Skionhed giennem Øiet falder;
Musik, med Strengelegen og med Røret,
Indgyder dig sin Trolddom giennem Øret.

Dens Stof er Anelser, Haab og Erindring;
Den vækker Kraft, vemodig Hiertelindring.
Her see vi Følelsen er Herskerinde,
Som Tanken maa med Billedet forbinde.

Sit Værktøi Poesien har i Tanken.
Den ei begynder med en Hiertebanken,
Som Tonekunsten, har ei Steen og Farve;
Den virker giennem ingen jordisk Larve.

Har kun sin aandelige Forestilling;
Men denne Forestilling er en Trilling:
Thi Billedet, Begeistringen fremtræder,
Er Tanken vakt, saasnart som Skialden qvæder.

Poesien.

Hvad er det sande Stof for Poesien?
Af Tanker fuld er jo Philosophien;
Ei som Musik kan Skialdens Harpe lyde;
Som Maleri kan ei hans Billed fryde.

Og sparsomt kun i sine Dramaskrifter
Fremstiller han Historiens Bedrifter.
Originalitet! har du ham sveget?
Er Intet uomtvisteligt hans Eget?

Hvor ei han, sammenlignt med Andre, taber? —
Fremstille Characterer, Lidenskaber,
Hver Handlings Drivefiær, med Kunstens Kierte
Oplyse dig det hemmelige Hierte;

Bevæge Billedet, og Tanken fange
I Manges Hu, som den blev tænkt af Mange;
Et fremmed Jeg til Tydelighed tvinge,
Ved i sit eget Jeg at overbringe; —

Det kan han! Synge, stille frem, fortælle:
Personlighed, det Individuelle.
Altsaa tilhører ham i Kunstens Rige
Fra Sjælens Dyb det Eiendommelige.

Digteren.

Naiv og følsom maa den Digter være,
Som rører Harpen til Apollos Ære;
Først Rosens Form, med Farve, Duft forbunden,
Gior den til Dronningen i Sommerlunden.

Naivitet det er Naturens Smykke,
Dens Saft og Styrke, Skionhed og dens Lykke;
Men Følelsen er Duften, som sig svinger
Fra Blomstens Kalk paa Himmelenglevinger.

Med en Reseda lignes kan den Digter,
Hvem Skionheds Stempel, Form og Farve, svigter;
Dog kan Reseda dufte sødt som Rosen,
Endskiondt den ligner Lyng i Taagemosen.

Og smuk af Vært, som den, der svinger Fanen
For alle stolte Blomster: Tulipanen,
Kan Digteren med Form og Velklang fryde,
Skiøndt Digtets Duft har intet at betyde.

Kan Blomsten Purpuret og Duft forene
Med Snillets hvasse Torn paa sine Grene,
Da er det vel! Men derfor ei fordunkler
Den Gyldenlak, Levkoien og Ranunkler.

Det Nationale.

Det Nationale, Poesiens Søster,
Opammet ved de samme Moderbryster,
Fra spæden Barndom de foreente bleve,
Og lang Tid stilt, kan ingen af dem leve.

Den ædle Videnskab, den er for Alle,
Den kræver ingen særskilt Kunstnerhalle;
Hvad Menneskeligt er, det Rette, Sande,
Tilhører Videnskab i alle Lande.

Stort har en saadan Lighed at betyde;
Men Himlen dog mistundeligt forbyde,
At man ei anden Forskiel skulde finde
Nu meer paa Folk, end kun paa Mand og Qvinde.

Det egne Præg, det Eiendommelige
Forbinder, stiller ad i Sialens Rige;
Humanitet bør findes allevegne;
Men intet Folk undvære kan det Egne.

De Danske langtid deres egne vare;
Da fulgte fremmed Flok paa fremmed Skare;
Til Eriks, til Christophers, Christians Sale
Kom Tydskerne, som førte fremmed Tale.

Og Ydun sov, og Ingen agted Sproget;
Indtil man giorde det tilsidst for broget;
Da vaagned Selvbevidsthed, vorte Modet; —
Men lange Søvn, — den kosted Broderblodet!

Digteren national.

Som Fædreland sin Kunst, saa elsker atter
Hver ægte Kunst sit Fædreland som Datter;
Og national er altid sande Digter,
Selv da, naar til et fremmed Maal han sigter.

Som Lyriker han har vel mindre Præget,
Skiøndt af sit Fædrelands Natur bevæget;
Dramatiker og Epiker i Havnen
Er ankret dybt, og bundne, — frie, — til Stavnen.

Da Æschylos om Perser monne sjunge,
Strar Perseren blev græsk, som græsk hans Tunge;
Da Shakespeare blev italiensk, — i Straaler
Af Syden dufted nordiske Violer.

Vel Sydens Ild og Lidenskab han kiendte
Og tegned tro; men ei hans Hierte brændte
Saa voldsomt stormende. I Laurbærdalen
Sang Julie, som i Windsor Nattergalen.

Mercutio! hvor vilde man vel hitte
Bag Alper slig en humoristisk Britte?
Hamlet er dansk; thi Danskен, Engelsmanden,
Af samme Blod, er Brødre for hinanden.

I græske, polske Stykker, Calderone!
Lød altid spansk romantisk dog din Tone.
At ægte fransk ei franske Drama klinger,
Det tvang Corneilles og Racines Vinger.

Din Iphigenia, fra græske Drame,
Fremtræder som en ædel weimarsk Dame,
Fredsælle Goethe! Tasso taber Modet
Med mere tydske Blod, end velske Blodet.

Og Schillers Jomfru er ei af de Franske,
En dansk Correggio, det er en Danske.
Os Phantasien kan vel vidt ombære;
Men derfor blive vi dog hvad vi ere.

Poesiens Sandhed.

„I braute med Jer Poesie! Mon Legen
For vorne Børn, er stærk som Oldtidsegen?
Kan tomme Drøm i skiøre Digterpande
Vel maale sig og agtes med det Sande?"

„Historien! den er det Virkelige;
Dens Traditioner har lidt meer at sige;
Den holder sig kun til det Rette, Nøgne,
Som Digteren udpynte vil med Løgne."

Og om jeg nu beviste dig: en Digter
Den virkelige Sandhed mindre svigter
End en Historiker? Hvad blev da Svaret?
Og det har Tiden stedse dog erfaret.

Hvert Sagn fra gamle, selv fra nye Tider,
Fordreiet blier; det mod Naturen strider,
At Hver bedømmer Daad paa samme Maade;
Thi Menneſket er Menneſket en Gaade.

Lad Ire fortælle dig, hvad hver erfared
Om samme Ting! forſkielligt aabenbaret
Har ſig deg Sagen for dem alle trende;
Fortælleren i Sagnet I erkiende.

Og Handlingen — hvad er en ægte Handling?
Kun Aandens, Siælens, Villiens Forvandling
Til ydre Virkning; men hvad Aanden tænker,
Tidt ſkiules i den ydre Virknings Lænker.

Hvad gior nu Digteren? Mon han ſig putter
I Larven ind, og fra det Ydre ſlutter?
Nei tvertimod, han virker fra det Indre,
Han lader Aanden giennem Daaden tindre.

Han ei bedrager dig, han tilstaaer gierne
Hans egen Aand har lagt den rette Kierne.
Halvgiort umodne Daad gior Ingen Ære;
Han viser meest: hvad Daaden burde være.

Saadan fremstiller han, med Kunstens Stempel,
Hvad Menneskeligt er, som stiønt Exempel
For alle Mennesker. Det er det Sande;
Og altsaa drømmer ei hans Digterpande.

Den Sandhed, hvorom ofte bliver talet,
Hvis Stræben og hvis Maal er Idealet,
Den er ei Løgn, den frygter ei det Nøgne,
Den blotter alle Smaalighedens Løgne.

Men tro dog ei, at, med indbildske Fagter,
Den sande Skiald Historien foragter!
Han skatter høit den Lærdom og den Grunden,
Hvorved det Virkelige selv blev funden.

Saa godt som det paa Jorden lod sig finde.
Ei Phantasie skal sig med Alt forbinde;
Og det kan Møien vel og Fliden lønne,
At finde store Stykker af det Skiønne.

Thi Menneskets sit Værd, sit Væsen prænter
I disse store, herlige Fragmenter;
Og Ærtsen, som i Bierget den er æltet,
Er skiøn og lærerig, før den blev smeltet.

Den blotte Form.

Stilistiker! hovmod dig ei for meget,
Og tro ei Kunsten allerhøiest steget,
Naar dine lette Vers du kan forfatte
Saa flydende, saa bonede, saa glatte.

Du veed dog ganske sikkert, jeg formoder:
Hver ædel Kunst har trende Perioder,
Hvori den spirer, modnes — og forsvinder.
Vor Tid sig snart i sidste Tilstand finder.

Først uden Form begynder raat Geniet,
Saa vorder det til Form af Skionhed viet;
Geniet svinder i de sidste Dage;
Tilsidst staaer Formen ganske tom tilbage.

Med denne Form Vildfarelsen sig røber,
Naar den vil være Aandens Lyseftøber;
Skiøndt oftest disse Støbnings Formelege
Var uden Talg og Vox og uden Vægе.

Hvad siger Schiller? „Tro ei Skiald at være,
Fordi et dannet Sprog dig giør den Ære,
(Var Aanden mat og Følelserne kiøle,)
For dig at tænke, Ven! for dig at føle."

Hvor rørende, hvor stiønt, i Morgendampen
Med Sprog at skue Digteren i Kampen!
Snart seirer han, Udtrykket snart han tvinger,
En smaglos Tid snart stækker ham hans Vinger

Om ogsaa stundom Kampen ham udmatter,
Langt mere høit en saadan Kamp jeg skatter,
End Elegancen syøbt i Dagskritiken,
Der hented sig sin Luxus i Boutiken.

Stoffet.

Ei Stoffets gode Valg man Roes bør nægte.
Hvad er et Digtestof, naar det er ægte?
Kun Handling, Livsforhold! Og det vil sige:
Selv Stoffet hører til det Aandelige.

Og kosteligt det er, det gav os Kræfter,
Det hiælper dig til hvad du stræber efter.
I Stoffet ligger Spiren, som i Dvale;
Det første Frø til det Originale.

Behandle, forme, smukt med Klogt forandre,
Er let for Kunstneren, ja selv for Andre.
Dy dig! og Vanskelighed overvindes;
Men gode Stof vist rigeligt ei findes.

Fandt Digteren et sligt, som ei vil svigte,
Da noget Skiønt han sikkert dig vil digte;
Men mangler Emnet, da maa Kunsten tabe;
Thi kun Vorherre kan af Intet skabe!

Tanken.

I Poesien steds arbeider Tanken;
Men ogsaa den bør holde sig i Skranken,
At Ilden ei og Skildringen sig taber
Af Hierte, Characterer, Lidenskaber.

Thi Tanken maa sig passe til Forstanden,
Saa godt som Kiolen passer sig til Manden.
Ei tænkes eens; og i Apollos Halle
Maa Skialden tænke, føle, for dem alle.

En Tanke stundom Tænkningen beriger,
Men passer ei for Den, som Tanken siger.
Ei Aphorismen kiender slige Grændser,
Men Dramet ei maa fyldes med Sententser.

Og ſkjøn er den poetiſke Forvandling,
Naar Tanken ſig udtrykke kan ved Handling.
Ved Tænkningen, paa Tydſk, at overdrive,
Det Sande taber let, og det Naive.

Verset.

Begeistringen, hvis Flugt behøver Vinger,
Musiknaturen, som i Sproget klinger,
Udtrykkets Kraft, som Følelsen forstærker,
Frembringer Takt og Klang i vore Værker.

Naturlig er slig Drift; af alle Munde
Klang Digteqvad før Prosa tales kunde;
Og Klang og Takt selv Heltene forbinde,
Thi uden dem kan Helten ikke vinde.

Krigslurens Lyd sin Skiery til Seiren bragte;
Soldat ei Oboisten bør foragte;
Men Oboisten ei for høit i Velten
Maa skatte sig; han er ei stor som Helten.

Det skjønne Versmaal er i Bragis Rige:
Et deiligt Smykke for en deilig Pige,
Et herligt Sværd, som Kæmpens Hoire fanger,
For ædle Riddersmand en prægtig Ganger.

I Nordens Oldtid Verset Sangen smykker,
Som klaren Is, i mange skarpe Stykker;
Og kiekt sees Rimet foran Ordet drage;
Men i den bløde Tid det veeg tilbage.

I Middelaldren Helten selv ei synger,
Om Eventyret nynne Pigeklynger;
Med smukke Markblomst ræcke de ham Prisen,
Og Rimet falder let i Kæmpevisen.

Der kom en Tid, da med fortabte Miner
Riimsmeden stønned i Alexandriner,
Fik Skiænd, fordi han Staten ikke nytted,
Og Hiertet ud paa Albuen var flyttet.

Vort Sprog, vor Kunst, skal meer ei Skammen bære;
Det har tilkæmpet atter sig sin Ære.
Fortydskelsen, som bragtes ind med Kronen,
Med Adelsmænd og med Reformationen, —

Den fik sit Løbepas! Tilbagebragte
De gamle Skatte blev; men vi foragte
Hvad Godt og Herligt er, ei af en Fremmed;
For Stort og Skiønt er Bragishallen Hiemmet.

De skiønne Former fra den græske Have
Vi hented hid, og de blev Musers Gave;
Og ret godt trivedes i Kuld og Blæsten
Trimetret, Hexametret, Anapæsten.

Og hvor Citronen groer, Orangen gløder,
Tercinens Høiklang blot ei Øret møder.
Ottaverimet ogsaa vort er vorden.
For koldt for ingen Digteblomst er Norden.

Vort Sprog har Kraft, hver Enkeltklang er tapper;
Men E'et let den danske Tunge slapper;
Vi os maa vogte vel for de Krabater,
Som technisk man betegner ved Hiater.

E sluger E, som møde sig paa Randen;
Fælt, som Insekter, æde de hinanden.
Tidt overseer dem selv den bedste Seer;
Thi Sproget er saa fuldt af disse E'er.

Og vi har ei paa Dansk den Ret, som Flere,
Til Verset Ordet at abbreviere;
Blot Singular vi som et Fleertal bruge,
Hvis R forbyder Slugeren at sluge.

Hvert Sprog har Sit, hvorfor en Skiald maa kæmpe;
Den Tydske maa det altfor Haarde dæmpe;
Den Danske jage maa med skarpe Kanter
Det Bløde bort, med stærke Consonanter.

Det Musikalske og Maleriske.

„Godt! Musikalsk maa Digtet være.“ — Rigtig! —
„Og maleriſk!“ — Ret vel! Men vær forsigtig!
Hver Kunst har Sit, som ei den Anden mægter;
Beslægtede, dog høist forskiellige Slægter.

Lig Melodien Digtet har en Vinge;
Men som Musik kan Verset aldrig klinge,
Med klare Toner Ordet ikke lyder,
Bli'er smukt først, naar man veed hvad det betyder.

Det hvidsler uforstaaeligt i Munden,
Før det med Tanken, Billedet, forbunden,
Og Følelsen, kan virke Sialens Gammen, ··
I Velklang, som en Tolk for Digterflammen.

Italiensk, maaskee, bag Laurens Kroner
Har hundred Ord, som uden Sangens Toner
Kan ligne Sang, skiondt Poesien fattes;
Dog uden hin den bedste Velklang mattes.

Og vorder Klingklang! — Vogt dig for den Klingen,
Der lyder, som i Blæst en Klokkes Ringen
Paa et chinesisk Huus. Hvor Tanker mangle,
Bli'er al din Velkang Bielden af en Rangle.

Og Maleriet! Vogt dig for at male
Et frostigt Billed med en frostig Tale!
Du har ei Farver; i Papiret præger
Sig sorte Prikker blot, og sorte Streger.

Det hiælper ei, at du fortæller: Vandet
Er flydende med Skum, Solvmaanen randet,
Og Græsset grønt, og sert den dybe Hule,
Og Arene paa Marken alle gule.

Begeistringen maa lyse med sin Kierte,
Din Phantasie maa male for dit Hierte;
Vi see, hvad rørt din Siæl sig forestilled;
Saaledes vorder det et Digterbilled.

Men dette Maleri af Digtertale
Kan Maleren med Farver ikke male.
Hver har sit Eget, vælges kun det Rette.
Det giælder klarligt at erkiende dette.

Hvis Tankebilledet skal Sangen pryde,
Da som en kraftig Lignelse det fryde!
Du maa, hvis Muserne dit Værk skal signe,
Det Ydre med det Indre sammenligne.

Med Elskovsblik maa Maanen for dig lyse,
Med Barnsdoms Skræk maa du i Mørket gyse;
Med Manddoms Mod see Fossens Fart fra Fieldet!
Med Pigesind pluk Blomst ved Kildevældet!

Men har du ei af Livets Bæger drukket,
Du plukker Blomster kun som længst er plukket.
Ei Muserne vil længe med dig hæle;
Thi ei man vorder Digter ved at stiæle.

Den poetiske Musik.

Det siges maa til Digtekunstens Ære:
Musiken kan den ikke reent undvære;
Naar ei dens Drøm i Klang sig blot bevæger,
Den trænger til en Drik af Yduns Bæger.

Men ei Musikens høie Virkning svinder,
Fordi med Poesie den sig forbinder;
Thi Ord og Lyden her, som Bølgeranden
Og klare Maanstin, har forstiønt hinanden.

Mens Ordet for den hulde Lyd maa tænke,
Som Engel spræng Lyden Ordets Lænke;
Og Støvets Tanke stienkes Himmelvinge,
Saasnart med Ord de klare Toner klinge.

Det sande Lidenskabens Sprog er Toner;
Paa Følelsen det sætter Myrthekroner;
Om Kiærlighed kan Poesie blot stamme,
Musikens Magt fortolker denne Flamme.

Derfor maa du ei troe: i Syngespillet
Man blot til Morskab smukke Sang har villet;
Henreven af en skion Natur i Klangen,
Ei under Sangen tænke du paa Sangen;

Men agte som en uskateerlig Lykke,
At Kunsten dig saaledes kan udtrykke
De Følelser i Hiertet, dybest inde,
Hvorfor vi ellers Tolk ei vilde finde.

Idealet.

Et Ideal, det er Fuldkommenheden
Af Skiønhed, som den sielden sees herneden
Paa denne dunkle Jord, i Taagedunsten;
Men steds i Alnatur, stundom i Kunsten.

Dog ikke lige stærk i alle Kunster;
Thi Nogle kan ei reent undvære Dunster:
Ei Digteren sit bedste Værk kan bygge
Med rolig Skiønhed, uden Kamp og Skygge.

Og tidt den bedste Characteer i Værket
Ved jordist Mangel vorder just forstærket,
Original; og Livet faaer den ene
Som Kiød af vort Kiød, Been af vore Bene.

Let Idealet sig Begrebet nærmer;
En stærk Indbildningskraft er dets Bestiermer;
Thi ellers synker det fra Guders Rige
Til Tomhed og til det Almindelige.

Naar ret vi Sagen undersøge noie,
Ei hører Idealet, men det Høie
Vor Melpomene til; thi hendes Rige
Er Dristighedens, det Høitidelige.

En rolig Skiønhed Poesien fattes;
Ved stille Ro vor bedste Kunst afmattes;
Vort Skiønne sig i Kampen maa bevæge
Mod Stygt. Deri bestaaer vor Musas Lege!

Det Ideal, som sees, er ikke Livet;
En sandselig Natur har os det givet
I sine Former; Formen kun kan bære
Sligt Ideal, til Guds og Kunstens Ære.

Derfor den Kunst, som nærmer sig Naturen,
Af alle skionne Kunster meest, Sculpturen,
Af alle skionne Kunster bedst udtaler
Os Formfuldkommenhedens Idealer.

Naar Maleri sig Poesien nærmer,
Saa trænger ogsaa det til Skyggeskiermer,
Til det Characteristiske, det Høie;
Men, med den evige Natur for Øie,

Natur har selv paa hver en Mangel bødet;
Og derfor bliver Barn paa Moderskiødet
Et Ideal, Naturen har gienfundet,
O Rafael! naar du er længst forsvundet.

Naturen vrimler med Smaaidealer.
Hver Blomst er idealsk, men ei hos Maler.
„Gik alle Konger frem i Kraft og Vælde,
Ei mindste Blad de satte til en Nælde."

Til egen Aand maa du din Tilflugt tage,
Vil, Digter! hid du Idealer drage.
Med Fingren har din Musa rørt dit Øie,
Det Skiønne seer du i det Dybe, Høie.

Det Characteriſtiſke.

Den Retning, ſom fra Idealet ſtiller
Sin Flugt, eenſidigt Menneſket fremſtiller,
Med eget Præg og i forſkiellig Alder,
Characteriſtiſk man den Retning kalder.

Selv Billedhugger kan den ei undvære,
Skal Værket Stempel af Geniet bære;
See Mars, Apollo, Bacchus! du vil kiende
Forſkiellig Ungdom i de Guder trende.

Apollo ſkiøn, begeiſtret og forſtandig;
Mars kraftig ſenestærk, ſtræng, ſtolt og mandig;
Og Bacchus, fyldig, ſværmerjſk, lod binde
Sig Druer i ſin Lok, blød ſom en Qvinde.

Guldgrube dette Stof vel nævnes kunde
For Digteren, i det kan han ei bunde.
Hen Characterens Pensel Skizzen sætter,
Som siden Kunst udmaler til Portrætter.

Til Træ opelskes maa den spæde Plante:
Det Morsomme, Sindrigt-Interressante,
Opstaaer paa denne Viis. Saaledes bliver
Characteristiske dit Værks Motiver.

Motiv, — det til Bevægelsen er Grunden,
Som i en Daads Udvikling du har funden.
Almindelige Grunde kan ei bruges;
De, som Begreber, strax af Tomhed sluges;

Og er ei digteriske. Handlemaaden
Characteristisk svare maa til Daaden.
Saaledes Skialden altid Nyt kan tegne;
Og Katastrophen lod sig ei beregne.

Temperamenterne.

Sit Hang, sit Væsen Characteren henter
Tildeels af alle fire Temp'ramenter:
Sangvinsk, choleriſk, melancholsk, phlegmatiſk;
Men Virkningen er ofte problematiſk.

Hver god for sig, naar ei det overdrives;
Hver slet for sig, naar Herredømmet gives.
Choleriſk er den Ild og Heftigheden,
Som danner Helt og Skiald i Krig og Freden.

Sangvinsk dig Blodet let i Aaren flyder,
Med Munterhed du Livets Gode nyder;
Og melancholsk du føler Støvets Lænker,
I stierneklare Nat paa Himlen tænker.

Phlegmatisk lader du dig ei forføre,
Til Lidenskabens Lokkesang at høre;
Besindigheden er din Herskerinde,
Du stræber efter noisom Ro at vinde.

Men see nu disse Retninger paa Vrangen,
Naar Een ei viis den Anden holder Stangen:
Din Hidsighed da ingen Skranke kiender,
Som en Vulkan dit vilde Hierte brænder.

Som Sandseligheds Barn, naar du har funden
Den søde Kalk, du tømmer den til Bunden;
Som Mørkets Søn du søger Livets Orke;
Kun din Fortvivlelse du seer i Mørke.

En herlig Nectar altsaa, maa man sande,
Natur! ved alle viseligt at blande.
Men hver for sig, hvad kan man længer haabe?
En Gal! en Giæk! En Skrantning og en Taabe!

Tidt Villien, Characteren ſtiller Trætten.
Med diſſe fire Farver paa Palletten
Heel meget males kan af Poeſien,
Og herved træffes Phyſiognomien.

Lidenskaben.

Den Pegasus, hvorom man ofte taler,
Den Hest, som Maleren med Vinger maler,
Det er den Lidenskab, vi maae bestride,
Som Digteren maa kunne roligt ride.

Ei løbst afsted med ham maa Hesten rende,
Som tidt den løber med de andre Svende.
Kun for hans gode Kunst vi ham beromme,
Hvis han den holder i den stramme Tomme.

Dog denne Ganger kan han ei undvære.
Kun Stormen kan Naturens Vinger bære;
Hvor ei den hen sin raske Bølge sender, —
Der vorer slimet Andemad for Ænder.

Ondskaben.

Kald Ondskab hvad du vil: en Djævleyngel,
En Sygdom, Gjæring, Uforstand, en Slyngel, —
Den er der eengang, den vil Livet skade,
Du maa bekæmpe den, du maa den hade.

Alt Christendommen, fra vort Livs Begynden,
Adskiller Skrøbeligheds, Ondskabssynden.
Den første kan du taale, den tilgive;
Men ond du selv med Ondskaben vil blive;

Hvis du besmykker den og den undskylder.
Thi Skadefrohed kolde Hierte fylder;
Som Tiger dræber, blot ei for at æde,
Den torster efter Mord af Andres Glæde.

Som Skiald du kan med den ei overbære,
Og blød medlidende med Ondskab være;
Ved sødt at overskminke slige Pletter,
Det hele Livets Billed ud du sletter.

Det Hæslige.

Naar man om Smukt og Stygt i Kunsten taler,
Hvad enten du nu digter eller maler,
Da er det samme Valg dig ikke givet,
Som det, du daglig ove kan i Livet.

Thi meget Smukt er i det blot Reelle,
Hvorom du lidet Nyt kun kan fortælle,
Og det forsmaaer din Kunst; men paa det Stygge
Maaskee din Tanke noget Skiønt kan bygge.

Naar du i Macbeth gustne Hexer finder,
Tre skiæggede, tandløse, grimme Qvinder,
Da er det skiønt! Sig deres Grimhed taber
I Billedet af grimme Lidenskaber.

Og det er disse, Digteren vil male;
Et Sandsebilled mægter ei hans Tale.
Her selve Rædslen maa hans Stræben lønne,
Og i det Hæslige du seer det Skiønne.

Det Triviale.

Det Triviale mindre tidt i Tingen
Bestaaer, end i den slette Harpes Klingen.
Af Trivialt man intet faaer at vide,
Naar Tingen fattes fra den rette Side.

Men i den indholdsløse, tomme Tale -
Flau Efterligning er det Triviale.
Den dagligdagse Slovhed, Plumphed ene
Paa Trivialitetens Træ er Grene.

Men vogter Eder, Sangere! som fæste,
Med indbildt Storhed, Øiet paa det Bedste,
Og troe, høitideligt at have seiret,
At ei med Luftballon I gaaer i Veiret.

Luftskipperen kan Fjeldet overstige;
Men saa — hvor er han da? I Luftens Rige,
Omgiven kun af Luft; og ofte Skyen
Staaer mellem ham og Floden, Bjerget, Byen.

Du har foragtet Leeret i sin Dvihed,
Og seer nu ingenting for lutter Høihed;
Din tomme Svulst, som Livet skal omfatte,
Er mere væmmelig, end selv det Platte.

Thi Plat er plat, og vil ei andet være;
Dig skal Indbildningen til Himlen bære;
Og fornem seer du ned paa meget Andet,
Høit over dig, endskiøndt det staaer paa Landet.

Monotonien.

Hvis Digtninger skal Hierterne behage,
Maa deres Indhold ikke sig gientage.
Opfindelsen dog bliver, tidligt, silde,
Den egenlige, sande Digterkilde.

Ei nærme vi os Elsslovs Myrthehække,
For os at lade der af Giøgen giække;
Men Giøg er, i hvor ridderligt han pranger,
Med „Bryst og Lyst" den tydske Minnesanger.

Og selv i Ossian, hvor Bolgen dækkes
Af Maanens Glands, vi stærkt af Giøgen giækkes.
I Natten skrækker Aanden som en Flamme;
Men det er altid dog Eet og det Samme.

Og Klopstock — han er ædel, høi tillige;
Det Skam var Andet om slig Skiald at sige;
Men — er det tilladt at gientage Spøgen?
Selv i Messias ofte klukker Giøgen.

Slaa, hvor du vil, kun op i disse Skrifter!
Om Guddom, Kiærlighed og om Bedrifter;
Læs, hvor du vil, paa første, sidste Blade, —
Og Sammenhængen vil det neppe skade.

Indbildningskraften.

Forstand for Sandhed, Hiertet for det Gode,
Har Gud nedlagt i Støvets Bryst og Ho'de;
Og for med Fryd vor Stræben at belønne,
Indbildningskraft han gav os for det Skiønne.

Er ikke den dig i Naturen givet,
Da som en Blind, en Døv, du nyder Livet.
Med kold Forstand du ikke vidt kan komme,
Den abstraherer hen dig i det Tomme.

Du gaaer som Don Quixote i stive Pandser;
Især hvis ogsaa du foragter Sandser,
Maaskee fordi de fineste dig fattes;
Og hvad man kiender ei, kun lidet skattes.

Ved Øiet, Øret, Phantasien næres;
Ei Lyd, ei Syn, af Sjælen kan undværes.
Det virket med Begeistring paa dit Hierte;
Da brænder klarere Forstandens Kierte.

Som i dit Legem Nerver, Muskler, Blodet,
Tilsammenvirke Livet, Sundhed, Modet,
Saa virke hine Uadskillige.
Dog har enhver, som Drot, sit eget Rige.

Thi Videnskaben, thi Forretningsmanden
Fornemmeligt arbeide med Forstanden;
Sit Hierte Mennesket som Christen bruger,
Og Kunstner Phantasiens Honning suger.

Vittigheden. Det Humoristiske.

Som Loke, mellem Jetter, mellem Guder,
Snart staaer det Skiønne bi, snart Ondt bebuder,
Nu Tvedragts Ven, nu atter Ven af Freden,
Saa virker i sit Glimmer Vittigheden.

Den er et Spil af Billedet og Tanken,
Hvis Spøg forsætligt overtræder Skranken
Af sund Fornuft, i Livets, Kunstens Rige,
For at bespotte det Urimelige.

Og saadan god; naar ei den sig forløber,
Naar den retfærdigt svinger sine Svøber,
Mod de Tobenede, som gaae paa Fire;
Da vorder den helbredende Satire.

Thi Daaren, som ei vil og kan ei tænke,
Ham bør man ei Alvorligheden skienke,
Men Tanker af hans eget Slags levere,
Saa at han selv sig kan prostituere.

Dog ei Satirer blot, som Daarer møde
Med kold Foragt, er Vittighedens Føde;
Dens fine Spøg, dens Tankeleg kan glæde,
Selv hvor Fornuftige kun var tilstede.

Men Vittigheden, naar den Ondskab hylder,
Den værste blev af alle Pestens Bylder;
Thi den oploser Retsærd, Dyd, Fornuften,
Til Avner, som den blæser hen i Luften.

Som slu Spidsfindighed den skiuler Aben,
Og sætter sig paa Bænk med Videnskaben;
Men gior kun Knuder, ægte Sandhed rokker,
Og Ynglingen til Daarlighed forlokker.

I Spidsbub= Tyve= Røver= Morderſproget
Af Vittigheden altid findes Noget;
Kun Spotten er den Afgud, ſom de tiene,
Der bider lumſkt og feigt, ſom en Hyæne.

I muntre Digtekunſt ſtaaer tidt i Krogen
Et vittigt Indfald, pynter Dialogen;
Men Vittigheden ſelv kan Intet ſtabe,
Den kan blot øieblikligt efterabe.

Skal Viddet virke komiſk paa vor Scene,
Maa det med Phantaſien ſig forene;
Saaledes digted Holberg, Moliere;
Men Viddet kan en ſtørre Krone bære:

Med Følelſen, Begeiſtringen forbunden,
Dets Lune gaaer til Høiden og til Grunden
Af Menneſkets Natur; og først paa Liſten,
Thalia, i din Bog ſtaaer Humoriſten,

Cervantes, Shakespeare, naar de ſkildre Taaben,
Er det Apollo ſelv i Narrekaaben.
Apoll har Falſtaff, Don Qvixote indviet.
Hvad mere Stort frembragte vel Geniet?

Den Latter, ſom vi ſkienke ſlig en Daare,
Stort Frændſkab har med Melpomenes Taare;
Det er, ſom Aftenrødt og Morgenrøde,
Skiærſommerstid: Extremerne ſig møde!

Det Moralske.

Dyd, Sædelighed, Pligt, ei Sandhed nægter,
Er Livsbetingelsen for alle Slægter;
Men juſt fordi nødvendige de vare,
Bley deres Lærdom let os at forklare.

I Skolen alt letfatteligt for Alle.
I Poeſien bli'er det Melkevalle,
Hvis du Moralens A B C vil ſtave
For vorne Børn, at holde dem i Ave.

Moralens Bud, — om det er ikke Talen;
Men Dramets Aand er altid dog Moralen
I Handlinger. I Poeſiens Rige
Bevæger ſtedſe ſig det Sædelige.

Forstyrret og bekæmpet af det Slette!
Intrigen selv bestaaer i denne Trætte;
Forviklinger snoer Listen, og dem binder
I Knuder, som du løst af Skialden finder.

Han lærer Menneskет sig selv at kiende,
Ved ham det Indre sindrigt ud at vende.
Ei uden Godt og Slet kan Kunsten bygge;
Det blev et Billed uden Lys og Skygge.

Digtekræfternes nødvendige Forening.

Forstanden, Følelsen, Indbildningskraften,
Drog ud paa Eventyr en Sommeraften.
De sagde: Vi var altfor længe sammen!
Nu skilles vi; hver nyder egen Gammen.

I Compagnie vi digtet har saalænge,
Nu hver skal slaae sin egen Harpes Strænge;
Saa nydes Æren først udeelt, den Hele,
Som før udstykkedes i trende Dele.

Men da Fornuften nu og Vittigheden
Ei fandt dem sammen, troede de ei Freden;
De søgte dem. En gammel Qvinde viste,
(Hun hedde Sandhed,) til en Daarekiste.

Forſtanden digted i en Galetroie,
Og blev bevogtet overmaade noie;
Bevise vilde han, med Knivestikken,
Det ægte Digt, det var Mathematiken.

Indbildningskraften laa paa Gulvet, maled
Det rødt med eget Blod, som Hane galed;
Han bad Dørvogteren: fra Stiernevrimlen
At hente ham Regnbuen ned fra Himlen.

Og Følelsen, med Taarer som en Kilde,
Til Maanen blinked, græd om Natten ſilde;
Men loe saa høit ad Sol i Morgenſtunden,
At Knebel maatte lægges den i Munden.

Og hermed, Børn! er alt Romancen ude;
Thi jeg behøver vel ei at bekude:
Fornuften redded dem fra denne Fare.
„Og Vittigheden?" Den udloe dem bare!

De forskiellige Digtarter.

Naar Digteren sin egen Stemning qvæder,
Leer, smiler henrykt, eller trøstløs græder;
Naar med en krigersk Ild han griber Luren,
Fortryller sødt ham Pigen og Naturen;

Hvad eller: er han lystig og satyrisk,
Da kalde vi en saadan Stemning lyrisk;
Sin egen Tilstand han at tolke stræber:
Begeistring paa Veltalenhedens Læber.

Men træder hans Personlighed tilbage,
For gamle Sagn med Skionhed at gientage,
Fortæller han om Andres Graad og Anger,
Bedrift og Liv, er han en episk Sanger.

Og tryller han sig selv ind i en Fremmed,
Endskiøndt han bliver dog i Digterhiemmet,
Er episk han og lyrisk dog tillige,
Da virker han i et dramatisk Rige.

Thi Lyraklangen er det Ideale;
Charakteristisk maa han tænke, tale;
Han til en Fremmed maa sig selv forvandle,
Og som en Fremmed maa han føle, handle.

Hans eget Væsen er tilbage veget;
Det Bedste dog i Værket er hans Eget.
Aldeles har han aldrig sig fornægtet,
Med hans Genie er Dramet nær beslægtet.

Og denne Genius dog meest os glæder,
Skiøndt den sig viser i en Fremmeds Klæder;
Paa Glassets Farve kiende vi hans Briller,
Og raabe: Det er Shakespeare! Goethe! Schiller!

Oden og Elegien.

Hvert Aandedrag, min Ven! kan aabenbare,
Kan Oden, Elegien, dig forklare:
Den Luft, du drog, til Livet var forneden,
Og med dit sidste Suk dig hilser Døden.

Imellem Kraft og Svaghed sig bevæger
Vort korte Døgn; du drak af Sundheds Bæger,
Da fyldtes din Barm, stærkt blev dit Øie,
Som sluk med brustne Hierte sig maa bøie.

I Følelsen af Mod, som Kraften bringer,
Høit Aanden, som en Ørn, i Sky sig svinger;
Men slappes Vingen, slukkes muntre Lue,
Da daler Sielen ydmygt som en Due.

I rasse Flugt, naar ingen Træthed tynger,
Med Tak du Hymner til Jehova synger;
Og svulmer Vreden, du i Rækken træder,
Og Heltegvad til Trods mod Fienden qvæder.

Er lykkelig din Kiærlighed, den stærke,
Da qvidrer du i Marken som en Lærke;
Ei Stormen er saa stolt, ei svulmer Havet
Som du, naar du af Lykken er begavet.

Men træffer Sorgen dig, den Elskte Døden,
Violblaat sidste Glimt af Aftenrøden
Har Nattens Mørke slugt; sig Trøsten fierner,
Og al din Lysning er de blege Stierner.

Og de utalte Kæmpemillioner,
Som sig forene til Almagtens Kroner,
Kan ei, med derres fierne Blink tilsammen,
Erstatte dig den slukte Lampes Flammen.

Som Skattegraver vil du finde Skatten;
I Maanstin søger du, som han, om Natten;
Men hvad du fandt, du Arme, var din Smerte.
Dog haabe kan endnu et blodigt Hierte.

Mens Hiertet slaaer ei Trosten reent forstummer.
Med Veemod møder du din Vee, din Kummer;
Med Evigheden fandt du Sympathien;
Som Bækken dig hvsvaler Elegien.

Og var du Hedning i en kraftig Ode,
Saa lærte dig, i Sorg, den Eviggode
Paa Korset, med sin egen Hiertebristen,
Elegisk from at stunge som en Christen!

Lyriske Digtere.

Hvo kunde vel hver yndig Urt dig nævne?
Hver Sommer har sit eget friske Stevne;
De glæde deres Tid; de bedste Blommer
Forfriske Siælen i en evig Sommer.

End ved Vaucluse Vandringsmanden finder
Petrarca! dine himmelblaae Kiærminder;
Ved Strasburg, Goethes Blomst, fra Ynglingsalder,
Vil dufte som Viol, naar Taarnet falder.

Ved Jena — Hiertet, Tanken, kraftig Villie,
Sprang ud, og blev den kongelige Lilie,
Der over Schillers Kiste Pladen kaster
Hver Sommer, med fornyet Alabaster.

Rongsteds Lykfalighed, som Ewald digted
I sin Elendighed, du har ei svigtet;
Geniet dækte Sorgens sorte Mose
Med Skionheds uforgiængelige Rose.

Naar jeg til Bernstorf, til Corsoer henreiser,
Markblomsten yndigt mig imøde kneiser;
Og glad vil stedse Danmark den modtage,
Fra Baggesens og Thaarups bedste Dage.

Om yngre gode Skialde man ei leder;
Til Hauger har de længst forvandlet Heder.
Et Digter-Tivoli paa Marken bygtes,
Hvor Wesel ei af noget Træ beskygtes.

Digterinder.

Til Digter aldrig vorde kan en Qvinde;
Men derimod heel vel til Digterinde.
I Qvindlighedens Væsen er et Kammer,
Som ei opklares ret af Digterflammer.

Der er en Traad, som Qvinden kun kan spinde,
Der er en Traad, som Qvinden kun kan tvinde;
Men skabe Mænd? — Ja, det forandrer Sagen;
Saa maa hun selv først have Skiæg om Hagen.

Poetiske Smaablomster.

Prosaisk Fornemhed! hvad gior du heller,
End at foragte Digterbagateller?
Men dersom Bagatellen os kan more,
Er den et lille Gran dog af det Store.

Et lystigt Spog Uskyldigheden gotter;
Den Flaue finder Spøgen flau, og spotter.
Det er, som Yndighed og Modelapsen;
Og det forholder sig, som Vin til Snapsen.

Et aandigt Morskab er et at foragte,
Som ingen slette Lidenskaber vakte;
Og til dets Roes det neppe var ugyldigt,
At det er venligt, muntert og uskyldigt.

Der er et Øieblik i Ungdoms Alder,
Hvor Ydun mangen henrykt Yngling kalder,
Og ham tillader, under Hiertesukke,
I hendes Lund en yndig Blomst at plukke.

Men han maa vogte sig, at ei han kommer,
Naar bort er svunden Kiærlighedens Sommer;
Thi ellers giækker let ham vor Gudinde,
Og lader ham kun Græs paa Marken finde.

Heltedigtet.

En Digtart, som Historien sig nærmer,
Er Heltedigtet; men Apol beskiermer
Sin Yndling, der vil vinde Laurens Krone,
For koldvidtloftige Fortællingstone.

Hvad allerbedst et Heltedigt kan savne,
Det Aarstal er og virkelige Navne
Paa Smaafolk, strænge Facta, lærde Noter;
Men hvad det trænger til, — er Anekdoter.

Heel tidt den Lærde, som var stiv i Noten,
Foragted og forhaaned Anekdoten;
Og dog — selv i Historien, kan ene
Dig Anekdoten skildre Livets Scene.

Thi fierner du dig. fra Personligheden,
Da ligner Krigen Krig, og Freden Freden.
I alle Lande, ja til alle Tider,
Paa samme Viis forliges man og strider.

Capitler finder du hos Maccabæer,
Skiondt skreyne for den fierne Tids Hebræer,
Hvori med flygtigt Ord man Helten priser,
Omtrent som i vor egen Tids Aviser.

En Krigshistorie, det er et Andet
For Krigeren; men ei for Fædrelandet;
Derfor selv Krønikskriver ei bør vrage
Sindrige Fabler og den gamle Sage.

Et Digt, et Sagn, har ofte bedre tolket
Hvorledes Oldtid var og ældste Folket,
End, paa Latin, en stakkels Munk, som taler
Koldmonoton i Klosterets Annaler.

Men Dramets, Heltedigtets Stierner tindre,
Her fra det Ydre meer, hist fra det Indre;
Af Yduns Æbler begge nyde Saften;
Begeistring hist, her meer Indbildningskraften.

Hist i det Høie, Dybe; her os lede
Selv Muserne hen i det skionne Brede.
Det er ei fladt! Hvad Muserne fortælle,
Det nærmer aldrig sig det Trivielle.

Et Heltedigt gaaer i det ydre Store;
Med skionne Eventyr vil det os more;
Og for at Siælen ret sig fryde skulde,
Her skienker Kunsten os det Underfulde.

I Heltedigtet maa den bedste Christen
Fornægte sig og vorde Pantheisten.
Naturen i et Heltedigt beknder
Jertegn og Virkninger af selve Guder.

Hvorfor? Hvad vil Mythologien sige?
Den kun udvider Menneskenes Rige;
Den menneskeliggjør Naturens Kræfter,
Hvis Sympathie vort Hierte stræber efter.

Naturens Kraft ei Tanken kan udgrunde;
Hendrage den i eget Jeg vi kunde;
Forvandlet til det Fremmede vi blive;
Det Objective bli'er det Subjective.

Hvad har vi ellers? Kun Begreber kolde.
Er ei den Forestilling: „Guder, Trolde"
Meer kraftig, end koldsindigt at berette,
Om „Skiønt og Hæsligt" om „det Gode, Slette?"

Omtryller ikke til et jordisk Eden
Dig Freia meer, end Ordet: Kiærligheden?
Mon Navnet Tapperhed dit Bryst opflammer,
Som Asathor, med Beltet og med Hammer?

Dog skiøndt sig Heltedigt fra Drama skiller,
Forskiellen man for stor sig forestiller.
I Naboskab de giør hinanden Nytte,
Ved broderligt og troe at understøtte.

Stof laaner Dramet tidt af Epopeen.
Skal Heltedigtet skildre Sorgen, Veen,
Ret levende, det vorde maa en Scene,
Hvori du taler, høie Melpomene!

Græsk og nordisk Mythologie.

Du gode Gud! hvor hurtigt svinder Tiden.
Halvhundred Aar det næsten nu er siden,
At jeg for Valhals-Aserne brød Isen;
Mit lille Skrift man værdigt fandt til Prisen.

I den Tid har min Tro sig ei forandret,
Med Nordens Guder har jeg Banen vandret.
Vel mindre dannede, men mindre trædske,
Jeg foretrækker end dem for de græske.

De Sidste hersked skiønt i Skionheds Rige;
Meest i Naturen, i det Sandselige;
Betragte vi vort Nordens Guder nøie,
Da see vi: deres Hiemstavn var det Høie.

Kun Glimt af Høit, fra ældste græske Tider,
End sees i Nemesis, i Eumenider;
Men da Prometheus raned Aandens Gave
Til Menneskет, ham giorde Zeus til Slave.

Hveranden Fabel os jo forestiller
En østerlandsk Despot med sine Friller;
Skinsygen der, som Drivehiul, du finder
Gientagen, mellem Guder og Gudinder.

Genifuld er Apol, dog altid færdig
Til Mord og Drab, skiøndt deilig og elskværdig.
De slette Digtere, — ja Gud dem naade,
Hvis endnu altid Marsyas han flaaede.

Langt mere blid ved Harpen Bragi leger
Og priser Frugten i sin Yduns Bæger.
Venus er stiøn; blandt sydlige Brunetter
Hun gyldenblonde Lok om Issen flætter.

Og gie'r tilkiende, med de huldе Miner,
Hun helst vil ligne nordiske Blondiner;
Endskiøndt Sydlænderindens Blod sig røber,
Saa at hun hæsligt sig med Mars forlober.

Men Freia sin troløse Mand begræder,
Guldtaaren hendes skiønne Die væder,
Og lærer Nordens Møer: at Troskabs Minde,
Langt meer end Vellyst, sommer sig en Qvinde.

Hvor dybt en Junos Nidkierhed dog falder,
For Friggas Moderkierlighed til Balder!
Augias Stald som Knægt Herakles feier,
Mens Thor med Lynet sender Helten Seier.

Uvidenhed blot kalder dig barbarisk,
Som om du var kalmukisk og tartarisk,
Vor Fædretro! I dine Himmelhaller
Drak aldrig Æs og Alf af Hierneskaller.

Dit Valhal, tænker jeg, har meer at sige,
End det homeriskgræske Skyggerige,
Hvor, som en usel Synder, Helten sukked
Og skialv, naar tørstig Blod han havde drukket.

Hvor er en hedensk Fabel, der os møder
Saa høi som den, om Balder og om Høder?
Om Yduns Ran og Frelse? Skien, med Vinger,
Valkyrien tappre Helt til Odin bringer.

Mercurius! Du er en Skiælm elskværdig,
Men med din List dog mere hurtig færdig,
End Loke; du blandt Guder blot forseger
Dit Spog; men han selv mellem Diævle spøger.

I Grækers blomsterklædte Guderige
Er Tankens Rædsel det Forgiengelige;
Nordboen spøger tappert selv med Døden;
Ved: Natten svinde vil for Morgenrøden!

Ei blandt Cothurner Frygten gaaer paa Sokker;
Strængt vistnok Vola spaaer om Ragnarokr;
Men Glæden kommer, naar Jordskiælvet svinder,
Og Livet staaer igien med røde Kinder.

Da gammel Skialdekunst i Nord blev vaagen,
Stod Nordensguden ikke meer i Taagen;
Men Valhalskaren raaber end med Længsel
Til Billedhugg'ren: Bring mig af mit Fængsel!

Dog, som Barbar jeg ikke her vil synde,
Blind, Grikland! for din Skionhed og din Ynde;
Som Væring jeg til Miklagaarden reiser,
Til Hyppodrom, hvor dine Guder kneiser.

Men ikke der, som Helt i gamle Dage,
Herakles jeg kan for Stærkodder tage.
I Blokken vore Guder staae i Hallen; —
Saa flynd dig, Meisel! skræl dem ud af Skallen!

Dit Valhal, tænker jeg, har meer at sige,
End det homeriskgræske Skyggerige,
Hvor, som en ussel Synder, Helten sukked
Og skialv, naar tørstig Blod han havde drukket.

Hvor er en hedensk Fabel, der os møder
Saa høi som den, om Balder og om Høder?
Om Yduns Ran og Frelse? Skion, med Vinger,
Valkyrien tappre Helt til Odin bringer.

Mercurius! Du er en Skiælm elskværdig,
Men med din List dog mere hurtig færdig,
End Loke; du blandt Guder blot forsøger
Dit Spøg; men han selv mellem Diævle søger.

I Grækers blomsterklædte Guderige
Er Tankens Rædsel det Forgiengelige;
Nordboen søger tappert selv med Døden;
Ved: Natten svinde vil for Morgenrøden!

Ei blandt Cothurner Frygten gaaer paa Sokker;
Stærngt vistnok Vola spaaer om Ragnarokr;
Men Glæden kommer, naar Jordskiælvet svinder,
Og Livet staaer igien med røde Kinder.

Da gammel Skialdekunst i Nord blev vaagen,
Stod Nordensguden ikke meer i Taagen;
Men Valhalstaren raaber end med Længsel
Til Billedhugg'ren: Bring mig af mit Fængsel!

Dog, som Barbar jeg ikke her vil synde,
Blind, Grikland! for din Skionhed og din Ynde;
Som Væring jeg til Miklagaarden reiser,
Til Hyppodrom, hvor dine Guder kneiser.

Men ikke der, som Helt i gamle Dage,
Herakles jeg kan for Stærkodder tage.
I Blokken vore Guder staae i Hallen; —
Saa stynd dig, Meisel! skræl dem ud af Skallen!

Eventyret; det Underfulde.

Det Mythiske Naturens Kraft forvandler
Til Menneske; men Eventyret handler
Paa modsat Viis, det frygter ei Uhyret,
Giør Menneskets til Træ, til Steen, til Dyret.

Det Mythiske dig billedgiør en Tanke;
Men Eventyret kiender ingen Skranke;
Sit Billed henter det fra fierne Kloder
I Anelser, og Drømmen er dets Moder.

Og altid Phantasien ei, selv Anden,
I muntre Syner taler med Forstanden,
Som ved dens Drømmebilled glædes rolig;
Med Hemligheden giør den dig fortrolig.

Og gierne lod du dine Kinder hvidte
Af Rædsel, naar den ind lod Diet titte
Igiennem Sprækken paa den Dør, som skiuler
Livsgaaderne, bag Dødens, Gravens Huler.

Naar Hamlets Fader kommer, — myrdet, jordet, —
Naar Bancos Liig vi see ved Spisebordet;
Da er det, — naar den ei af Lamhed hærdes, —
Vor egen Aand, som for sig selv forfærdes

Episke Digtere.

Man sagde lang Tid og paa mange Steder:
„Ei Heltedigtet meer Nutiden klæder;
Virgil Homer alt efterlignte; Mange
Har efterlignt Homer i deres Sange."

Af Heltedigte saare faa der fandtes.
Saalidt som en Comedie, var Dantes
Et Heltedigt; for Nutid ei et Mønster;
Ei meer, end for et Slot Strasburger-Münster.

En broget Krands af Eventyr, ei dantist,
Men ridderlig og liflig og romantist,
Var Ariostos Sang, i mange Dele;
En frodig Blomsterkost, men intet Hele.

Tasso gav meer en samlet Laurbærkrone;
Dyb, ædel, høi, — lidt i det Monotone;
For meget Graat i Graat; man savner Noget;
For mørk maaskee, som Ariost for broget.

Et herligt Værk, som staaer Homer ved Siden,
Er Nibelungens Qvad om Helteskriden;
En herlig Klang i Harpen; værdig, rolig;
Dens Gienstand kun for grusom og for blodig.

Hvorledes man, af Muserne velsignet,
Skiøndt man to Digtere har efterlignet,
Original og fædrelandsk kan være,
Det viste Goethe til sin Hermans Ære.

I Norden aldrig reent for Modeklangen
Sig tabte Kæmpevisen, Folkesangen;
Saa blev det let, at tyde gamle Skrifter,
Hvor Maanskin faldt i Heltemurens Rifter.

Romanen.

Naar ei man klare Sandhed har for Die,
Man tage kan det Lave for det Høie;
Og stundom vrages Kunstens sieldne Gave,
Fordi man tog det Høie for det Lave.

Jeg dennegang Romanen har i Sigte,
Som Mange vil ei regne med blandt Digte.
En kold Forretningsmand den dybt foragter,
Som Hiernespind, med latterlige Fagter.

Forældre vil om den tidt Intet høre,
Fordi den deres Døttre skal forføre;
Men gamle Mo'er, som sidder hist i Krogen,
Forverler ofte den med Bønnebogen.

Og Mængden grumme gierne den vil eie:
I Hylder hist, hvor Bøger faaes til Leie,
Du finder den; fra Ryggen slaaet er Skindet,
Forrevet, halvfortært er næsten Vindet.

Det Bedste kan i Verden man misbruge;
Og hvis man ud af Bedet vilde luge
Hver slet Roman, som kunde Folk behage,
Af Gode blev der saare faa tilbage.

Naar kun det pænt er slebet af paa Kanten,
Saa tager Folk let Glasset for Demanten;
Og — hvad som værre var — Demanten lastes
Af samme Folk, og som et Glas forkastes.

Af lærd Pedant Romanen undertrykkes,
Fordi Cyropedien ikke lykkes;
Milesiske Roman dertil ham bragte,
Selv Goethes Wilhelm Meister at foragte.

Tidt i Romanens store Genrebilled
Er hele Fædrelandet os fremstillet.
Cervantes, Walter-Scott — de kiære Tvende
Ret lærte Spanien, Skotland os at kiende.

Beskriv dit Levnet! og snart vil du møde
Heel Meget, som Forholdet kunde støde
Imellem dig og Andre; Alt afmale
Kan du ei frit, ei steds fortrolig tale.

Det kan du i Romanen; du kan blande
Opfindelser med selverfarne Sande;
Det støder Ingen; viis du kan belære;
Og sandt vil Værket, skiøndt en Digtning, være.

Og een Ting maa du heller ei forglemme:
Den kiære Ungdom har, som du, en Stemme;
Og Elskovseventyr, de vil den høre;
Den unge Mø vil, man skal Hiertet røre.

Det hjelper ei at holde dem i Bure;
Som Ræv om Druer sige: De er sure!
Fordi man selv dem længer ei kan smage.
Ungdommens Fryd skal Alderdom ei vrage.

Den poetiske Prosa.

Romanen er i Prosa; der er Mange
Som troe: blot Poesie bestaaer i Sange,
I bunden Stiil; at aldrig den blier funden,
Undtagen at den har et Vers i Munden.

Hvad har man ei oplevet? Poesien
Mishandlet ofte blev af Theorien.
I Shakespeares Tid man agted ei Comødien,
I Shakespeares Tid man agted ei Tragødien.

Hvis „Venus og Adonis" ei var skrevet,
Han i sin Livstid ei erkiendt var blevet
For en Poet; „Lucretia" gav Ære;
Men „Lear" og „Macbeth" maatte den undvære.

Det var ei Poesie! — Man kunde vise
Fra vor Tid mangen lignende Sottise.
Men til Romanen vender jeg tilbage,
Dens Prosa skulde man vist ikke vrage.

Thi Ordet Prosa, har, som sleer i Sproget,
To Meninger: Naar Digtet duer ei noget,
Det kaldes Prosa; Den, som Skiønhed stevner
For Hverdags Thing, en Prosaist man nævner.

Men den ubundne Stiil ei Skiønhed svigter,
Og den foragtes ei af nogen Digter;
Fleersidighed i Form, til den han trænger,
Og stundom vil han ikke rime længer;

Ei gaae i Versets Baand; hans Musa leger
Hvor, efter Lunet, hun sig frit bevæger.
Men, ved Besøget, Sproget hun belønner,
Idet hun det forædler og forskiønner.

„Poetiſk Proſa!“ Proſaiſt vil ſige, —
„Behold den i Phantaſteriets Rige!
Dens Blomſter af Papir kan os ei nytte;
Med Alvorſprog vi ville den ei bytte.“

Hvormed? Med Cancelliſtiil? Nu, min Kiære,
Ifald du ikke vil det, ſaa lad være!
Giv dine Perioder ud i Trykken,
Og gaa endnu med Pidſken i Parykken.

Men det er latterligt; og hør nu dette:
Lidt efter lidt maa du dog Stilen rette;
Naar Fædrelandet Sproget har indviet,
Det ogſaa trænger ind i Cancelliet.

Poetiſk Proſa ſkal du ikke hade,
Den er ei „Roſe blaa med Sølverblade;“
Hvad ſely den hader inderligt, ſom Laſten,
Det er Forſtruenheden og Bombaſten.

Den efter Enfold, efter Klarhed ſtræber,
Som det ſig ſømmer ſkionne Muſalæber;
Her Kunſten ei med Pynten ſig vil ſmykke,
Som Hyrdepige vil den giøre Lykke.

I vor Tid, hvor man tidt forverler Sangen,
Med Rumlepotten og Triangelklangen,
En Digter kunde tidt faae Lyſt, til Hæder
For ægte Kraft, at kaſte Verſets Klæder.

Og nogen ſtaae, ſom Herren Aanden ſtabte.
En Petitmaitre kun ved dette tabte,
Som Unaturens pæne Kiæledægge,
Med falſke Lokker og forlorne Lægge.

Mon Goethes Götz i Proſa ſavner Kronen,
Fordi den ſavner Verſificationen?
Er Shakespeare tragiſk ei i mangen Scene,
Hvor, uden Vers, hans Genius ſtaaer ene?

Dramet.

Et Dramas Form har os Naturen givet:
Samtalen selv er Virkningen af Livet.
Ei svagt, beskrivende sin Handling male
Vil Digteren, men handle selv i Tale.

Stum Loven sønderriver, Øren stanger,
Stumt hen ad Marken iler lette Ganger;
Hvor Krig og Fred, hvor Daad, hvor Sorg og Glæde
Tilstede var, steds Ordet var tilstede.

„Poeten snakker!" siger Prosaisten;
Men Prosaist du er en daarlig Christen
I Kunstkritik; du staaer i snevre Skranke,
Ved ei, at sande Handling er en Tanke.

Men Tanken ligger som en Drøm i Lænke,
Hvor Ordet mangler; kun med Ord vi tænke.
Saaledes manes Daad til Skriverbordet,
Og Daaden atter yttrer sig i Ordet.

De tre dramatiske Enheder.

Ei Stedets Enhed Skialden mere plager;
Han sætter Scenen hen, hvor han behager,
Alt som dertil han i sit Emne trænger;
Man ham tyranniserer ikke længer.

Og Tid man ogsaa nu ham billigt giver,
Og jager ei paa ham med komisk Iver,
At i en Nøddeskal han Det skal knuge,
Hvortil han kunde godt en Tønde bruge.

At han sin Frihed bruge maa beskeden,
Hvis han med Smagen leve vil i Freden,
Forstaaer sig selv; thi selv i Poesien
Utrolig Nytte gior Oeconomien.

Med Handlings Enhed man endnu ham driller,
Man den for vigtig tidt sig forestiller.
Den blotte Fabel er ei Hovedsagen;
Ei kiække Digterfrihed skader Smagen.

Det Indtryk, hvormed alle Værkets Dele
Naturligt sig forene til et Hele, —
Det er den Heelhed, som vil ægte blive.
Compositionen la'er sig ei foreskrive.

Comodien.

Om tvende Poler dreier sig vor Klode,
Som den vort Liv: det Onde med det Gode;
Og Glæde, Sorg, Alvor og Lystigheden,
Er Livets evige Poler: Kamp og Freden.

Begeistringen kan frydes ved at græde;
Men daglig Fred behøver munter Glæde.
En lang Tids Fred let Kræfterne kan matte,
Da vore Latterligheds Paddehatte.

Til dsse Glimt, i Sovnighedens Aske,
Thalia laaner yndeligt sin Maske;
Comodien, med Brix og Narrehætte,
Her virker bedst, og Formen er for dette.

Fornemme Franker, som i Hovmodsdunsten
I Kongeborg kun Tempel fandt for Kunsten,
Tog det med Eftertanken ei saa noie,
I egne Fagter æred de det Høie.

La haute Comédie dem giorde kræsen;
I den de gienfandt deres eget Væsen;
I glatte Vers hver øved sig saa flittig,
Lykfalig, naar han var en Smule vittig.

Lidt Livsphilosophie! det vil da sige,
Som ei den stødte Hoffets Adelige,
Det kaldte Boileau den Digterære,
Hvortil hans Viisdom hæved Moliere.

Men Moliere tabte Templets Nøgler,
Naar ængstlig han holdt op at være Giøgler.
Paa Landeveien Folket sely ham lærte
Den Lystighed, som ham Geniet nærte.

Idyllen; Genreſtykket.

Den hulde Ro, den ſtille Fryd i Livet,
Blev ingen ſtærke Digtefarver givet;
Hvor blide Menneſker tilſammen bygge,
Huſvaler Skyggen, men ei Billedſkygge.

Effekten mangler; dog ei efter Vægten
Vi ſælge Kunſt; og Mangel af Effekten
Har undertiden ſkjænket juſt det hulde,
Det milde Hyrdeliv ſit Yndefulde.

Ei blot i Gallerierne giør Lykke
Velmalte, liflig tegnte Genreſtykke;
Naturen tro vi gierne ſee giengivet,
Selv om ei Kunſten juſt forſtiænner Livet.

Det Mindre sig maa blande med det Store;
Vi, uden Graad og Latter os kan more;
I Mark ei høres Lærke blot, men Vibe,
Og hver Tid har sin Iffland og sin Scribe.

Forstanden stundom til sig selv fremsætter
Paa flad Tallerken sine kolde Retter,
Som Poesiens Kok. Thalias Tante
Intrigen er og det Interessante.

Kun maa ved slig Anretning man undvige
Det Tørre, Blege, det Kiedsommelige;
Og ei forstyrre Sandheds jevne Toner,
Som Kotzebue, med Affectationer.

Tragodien.

Tragodien er Livet selv; thi Noden
Er Livets Suurdeig, Livets Skranke Døden;
Og Kraften som i Slethed ei kan bunde,
Maa kæmpe som en Helt, og gaae tilgrunde.

Men skiøndt dens Kamp ei altid Ondt opveier,
I Døden finder den sin bedste Seier;
Thi Helt, som tapper for det Gode strider,
Ei dør, men lever stærk til alle Tider.

I græske Sørgespil ei stoisk lides;
En Skiønhed, skiøndt den end kun dunkelt vides,
Om Aandens Adel over Død og Smerte,
Gav Digtet Værd og styrked Heltens Hierte.

Men denne Anelse, som alt herneden
En Hedning følte for Udødligheden,
Den fandt i Christendommen sin Forklaring,
Sin Styrke, Vished, og sin Aabenbaring.

Og naar nu i Tragødien vi græde,
Da er det ei af Smerte, men af Glæde,
Fordi vi veed: den Knup, Jordormen tærer,
Hos Gud sin Blomster-Stiernekrone bærer.

Men heller ei har Melpomene villet
Bestandig Undergang i Heltespillet;
Og denne Digtning stundom skiønt kan feire
Sin Høitid, ved at lade Helten feire.

Og Helten er ei Kæmpe blot med Vaaben;
For hver en skion Natur er Hallen aaben,
Som Menneskeligheds Helteseier vinder;
For Kunstner, Borger, Hyrde, Piger, Qvinder.

Og Kiærlighed, som den ei Græker kiendte,
Sin Asterkrands til Melpomene sendte.
Saadan forener sig da paa vor Scene
En mild Urania med Melpomene.

Tragodiens Theorie.

Du vil, at jeg dig denne skal forklare?
Dig alle vore Regler aabenbare?
Ak! mangen Lærdom selv jeg maatte døie;
Gud være Tak! sundt blev mit Digterøie.

For alting først tre Enheder befaled
En fransk Kritik; men Frankrigs Hane galed
Sig selv til Spot; jeg følte: man kan blive
Til Digter ei, blot ved det Negative.

Tre Timer, høieſt firogtyve Timer,
Hvori Heltinden raſer og beſvimer,
Og Helten med, af Had, af Elſkovslue;
Og, fremfor alting, i den ſamme Stue.

Og fem Perſoner, og, hvad mindſt man venter,
Det halve Par af dem blot Confidenter;
Mens Alt Alexandrinen ſammenrymper,
Faſt ſom i Kiærlighed foruden Strømper.

Den Smag var franſk. Med Nattergalens Triller
Sang i den tydſke Skov nu Goethe, Schiller.
De taug; da hørtes andre tydſke Fugle;
Philoſophien kom ſom Viisdomsugle.

Den hyled, i ſit Mulm paa Natteſtien,
Lang Tid forblommet først om Ironien;
Saa raabte den: Poet kan Den kun blive,
Som høver ſig til det Spekulative.

Ei det Moralske Kunsten bør tilhøre;
En mandig Digter bør ei Hiertet røre;
Opfindelsen er Stof, som lidt man agter;
Geniet kun Ideen eftertragter.

Idee. — Hvor lang Tid var en Overøsen
Af kritisk Vand paa Kunst, med dette Løsen!
Alt skulde for Ideens Skyld forfattes,
Blot for Ideen maatte Værket skattes.

Men hvis de gode Folk, som troe, vi giøgle,
Ideen brugte som en Hovednøgle,
De havde smeddet sig til vore Skabe;
Ved deres Vinding kunde vi kun tabe.

Thi Kunst, som Videnskaben, er selvstændig,
Og hvad den giør, det giør den egenhændig;
Af fremmed Magt den lader sig ei sige;
Er ei Metaphysikens Kammerpige.

Af slige Dirker vil vi ikke vide,
Hvormed en Philosoph ved Nattetide
Gaaer hen til Kisten, mens Poeten sover,
Og ta'er som Eiendom, hvad bedst ham hover.

Hvad er Ideen? Uden Fordoms Skranke
Jeg troer: Ideen er den Hovedtanke,
Hvorfra det Hele gaaer, som Alt forstærker.
Og saadan findes den i Kunstens Værker.

Men Jordbær spiser du bestrøet med Peber,
Hvis Skiønhed du opløser i Begreber;
Begribes kan ei alle Phantasier,
Og Alt i Kunst er ei Allegorier.

Ifald hver liflig, herlig Aabenbaring
Først trængte til vidtløftige Forklaring,
Svandt snart det hele Liv paa denne Maade;
Vort Liv er selv en uforklarlig Gaade.

Derfor umiddelbart maa Kunsten male,
Med Farve, Steen, med Toner og med Tale.
Eensidig Theorie maae vi bestride,
Der siger slet, hvad vi alt bedre vide.

Det Levende, med alle Siælens Gaver,
Paa Bordet tidt bli'er lagt som et Kadaver;
Spidsfindigheden stiller Kiød fra Benet,
For at beundre, hvad der var forenet.

Et Liigs Anatomie, den skeer med Nytte,
For Livet imod Døden at beskytte;
Men skiæv Kritik har Sommerfuglen røvet
Blot Vingens Farver, for at vise Støvet!

I Kunstens Værksted dig dog Synet svigter,
Hvis ei Naturen dig har skabt til Digter;
Og Læser med; den din Forstand indvier
Til grundig Indsigt uden Theorier.

Den Oldtids Valnød, som sin Skal oplukker
Umoden bedst, Humanitetens Sukker
Maa fylte; Digterkilden fra Kastale
Maa koge den. Det er ei Gaadetale!

Philosophien og Poesien.

„Philosophie da bort fra Kunstens Skranker
Forviser du?" — Vidt feilet! Sunde Tanker
Er Ædelsteen i ægte Digterkrone,
Saavel som Handling, Taare, Billed, Tone.

Dog disse sunde Tanker, vel at agte,
Concrete være maae, men ei abstracte.
Det vil paa dansk og let forstaaet sige:
Bestemte Tanker, ei almindelige.

Philosophien er, som Poesien,
Imellem Centrum og Peripherien
En Radius; men glem ei denne Sætning:
En Radius i ganske modsat Retning.

Philosophie paa sine Tankevinger
Fra Overfladen Alt til Centrum bringer;
Men Poesien ud fra Centrum træder,
Til Overfladens hundredtusind Steder.

Lad Hver da vandre sine egne Veie!
Lad Hver sin Characteer, sin Rigdom eie!
Fra Cirklens Centrum og fra Cirkelranden,
Som Brødre, møde daglig de hinanden.

Men Hver sin egen, hver selvstændig, tapper;
Ei Kiolen sammensyet af begges Lapper,
Som Harlekins; men broderligt i Freden
Dem glæde begge just Forskielligheden.

Skiæbnetragodien.

Der Noget er, mod hvilket vi os væbne
Kun slet, vi Mennesker, det kaldes Skiæbne;
Men Skiæbnen selv har Skiæbnen tidt erfaret
Heel tungt, naar den saa ravgalt blev forklaret.

Forudbestemmelse! — til dennes Faner
Ei sværger Christen, men Mahommedaner;
Vor Tro, vor Aand, vort Hierte taaler ikke
Paa Livets Skaktavl blot at være Brikke.

Gud gav os Frihed! — Der er ingen Skryden
I dette Ord; det er: Gud gav os Dyden!
Og uden Himmelgaven paa vor Klode,
Var Forskiel ei paa Sletskab og det Gode.

Skiæbnetragødie! du er en Tidsel.
Hvad er din Helt? En Ganger i et Bidsel,
Som lyftrer Rytteren; snart sig formindsker
Et dyrisk Mod, og styrtende den vrindsker.

Hvad skal vi føle her? Hvori deeltage?
Beundre hvad? Hvorover føre Klage?
Hvad styrker skiønt vor Aand? Hvad har os glædet?
En hæslig Rystelse paa Retterstedet?

„Er der da ingen Skiæbne?" — Vi udtrykke
Med sligt et Ord blot Uheld eller Lykke.
Ulykken er der, mangen jordisk Smerte;
Men Villien herster i vort eget Hierte.

Der synder ingen Siæl, fordi den maatte;
En saadan Tro blot Ondskab kunde gotte;
Men Lidenskabens Magt vort Støv forleder;
Bekæmpe den, var ei Umuligheder.

Ei Æschylos, ei Sophokles, som vare
Blot Hedninger, foer vild i denne Fare;
Hos dem er Skiæbnen Lykken kun, som brister,
Omstændighedens Magt, som Hiertet fristet.

Følelsens Forsvar.

En gammel Philosoph, som elskte Freden,
Har kaldt Tragodiens Blomst: Medlidenheden,
Der læger Hiertet, mens den Hiertet saarer.
Fra Weimar kom en sælsom Skræk for Taarer.

Først i Clavigo, Stella, Werther, længe
Slog Goethe grædende sin Harpes Strænge;
Saa fik han Taareskræk, lig Skræk for Vandet;
Forviste Følelsen fra Digterlandet.

Og Tieck, som græd, imedens efter Noder
Han med Novalis sang og Wackenroder,
Brød overømme Stemning ogsaa Staven.
Begrædes Ingen maatte meer i Graven.

Og tydske Theoretiker, hvem Sindet
Tidt gustent var og tørt, som ofte Skindet,
Forviste Følelsen fra Kunstens Rige,
Og kaldte den: det svage Ovindelige.

Antikt nu Alt og plastisk skulde være;
At staae med Diet tørt, det var en Ære.
De glemte, paa hvor mange hundred Steder
Homer, Virgil, Ovid, Horatius græder.

Og Sophokles, Euripides. De glemte,
Petrarca kun sin Elskovsharpe stemte
For kiærlig Graad; at Shakespeare, naar han vælter
Fra Hiertet Stenen, just os Hiertet smelter.

Og Schiller! — Men hvi skulde jeg gientage
En slig urimelig, ugrundet Klage? —
En hyklet Rørthed gior vist ei Poeten;
Skield den kun ud: Sentimentaliteten!

Selv Ondskab, øieblikligt nerverystet,
Kan græde, troer ved Angersgraad sig trøstet;
Men disse Taarer, som saa falske trille,
Det er kun Graaden af en Krokodille.

Foragter den! og al den usle Klynken,
Der vækker ei Medlidenhed, men Ynken;
Dog giør Jer ei, af Frygt for tomme Farer
I Kunsten, til steenhiertede Barbarer!

Foragter du den Graad, som Øiet væder,
Naar hen for den Korsfæstede jeg træder?
Var Jesus Christus qvindlig, af de Svage?
Skal heller jeg din Trods til Mønster tage?

I Siælens Vindve Taaren, Siælens Datter!
I Vittighedens Dør fra Læben Latter!
De tyde begge, kiærligt søsterlige,
Oprigtige, hvad Ordet ei kan sige.

Medlidenheden.

Medlidenhed har vi med Brødres Smerte,
Men physisk lider intet Digterhierte,
Og røre kan os derfor ei de Svage,
Som stønende, selvkiærligt sig beklage.

Men hvor taalmodig blidt den Ædle lider,
Der rørtes Hierterne til alle Tider;
Hvor den Uskyldiggode taaler Plage,
Men klager ikke selv, der maae vi klage.

Ulykken maa med Kraften sig forene,
Hvis den skal virke tragisk paa vor Scene.
Medlidenhed, som du for Helten fatter,
Maa være Kiærligheds, Beundrings Datter.

Lastens Beundring.

I lang Tid Digterne beundred Dyden;
Men Fløiten pludselig forandred Lyden;
Foragt nu Godhed døied og Forkasten,
Og Mode blev det at beundre Lasten.

„Beundre Dyd! En triviel Philister
Gior sligt endnu. Nei, Kraften, gram og bister,
Kun hyldes bør, som uden Skaansel brænder,
Og Ollebrøds-Medlidenhed ei kiender."

En kraftig Last! — Er Sygdom da mandhaftig?
Last er en Sygdom, Sygdom er ei kraftig.
Et kraftigt Menneske, som Synd bedriver, —
Af dem Exempler nok os Verden giver.

Dog Kraften i ham, skulde jeg formode,
Tilhører ikke Lasten, men det Gode;
At Godt til Ondt misbruges, ofte hænder.
Saadan den ægte Digter det erkiender.

Og det er tragisk! Men selv Lasten rose,
Tragedien til Last-Apotheose
Forvandle, — — Kiære! mon det vel var værre,
Fromt at tilbede Diævlen som Vorherre?

Den nyere franske Skole.

Skiøndt Victor Hugo tydske Sprog forsmaaete,
Dog Werner, Müllner og Grillparzer naaete
Til Øret ham, Ideen ham leveerte,
Da han poetisk revolutioneerte.

I Dramer fra den nye franske Skole
Man paa Talent og Aand kan sikkert stole;
Bizart, men lifligt Characteren tegnes;
Paa vildest Lidenskab dog Alt beregnes.

Dyd, Fromhed, Pligt, som noget udtient Gammelt
Betragtes, næstendeels som noget Vammelt.
Kun Agt i Hiertet disse Helte bære
For en afskylig Afgud, kaldet Ære.

Thi hvilken Ære! Vitzliputzli hisset,
Som den, var om sit Offerblod forvisset;
Baal i Carthago saadan Æren brugte,
Naar gloende paa Torv han Barnet slugte.

Moderne Frankerhelt med Døden spaser,
Som Giæk han med det Sandselige fiaser,
Og spotter Alt, med cavaleerske Fagter,
Mens han sig selv i Hiertet dybt foragter.

Men siges der et Ord, som Hovmod prikker,
Da ridderligt sin Ven ihiel han stikker;
Med kolde Blod udøser han det varme.
Det er en Ære, saa sig Gud forbarme!

Skiøndt franske Melpomene før har baaret
Fiskebeens Skiorter, Skionplet, Pudder i Haaret,
Og kiendes paa sin affecteerte Tunge,
Jeg foretrækker hende for den Unge.

Cornellie! vingestækket Ørn, opdraget
Ved Ludvigs Hof, fløi høit dog over Taget;
Britannicus, Athalia — Racine!
Til Frankrigs Roes er disse Værker dine.

Men Victors Melpomene, nerveryslet,
Som Theorigne de Mercour, af Brystet
Udriver Hierter og angiver Tonen,
Mens hen man slæber hende paa Kanonen.

Natur! i vore stiæbnesvangre Dage
Til Seinen vender du maaskee tilbage,
Til syge Kunst. See, Vinket er alt givet!
Sit Præg, sin Næring Kunsten saaer af Livet.

Tragiske Digtere.

Det Folk, hvis Digtermælk din Barndom nærte,
Vor Verdensdeel! og dig det Skiønne lærte,
Som stedse Læremester dig vil blive,
Har ogsaa lært dig Sørgespil at skrive.

Hvad skylde vi ei Grækerne? De Scener,
Hvor Storhed sig med Charakteer forener,
De findes end, i en tilfældig Vrimmel
Af Tidens Krav, som Stierner paa en Himmel.

Den græske Musa dybt vor Siæl henrykker.
Nu har vi lært at componere Stykker;
Men hvilken Yngre digted noget Bedre,
End hvad os skiænket blev af hine Fædre?

I Indien, hvor Livets Kilde rinder
Med første Spring, Tragedien man finder
Ei mandig, som den græske; som den ømme
Sakuntala, gaaer Musen der i Drømme.

I Norden, i vort gamle Fædrelandske,
Svang Thor ei altid Mjølnir med sin Handske;
I Edda Sagas Runer os fremstilled
Brudstykker, første Glimt, af Sørgespillet.

Da Middelaldren svandt, to store Skialde
I Syd og Nord Apollo mon fremkalde;
Den Ene hørte til det Halvforsvundne,
Den Anden til det endnu halvt kun Fundne.

Den Ene, Katholiken, Adelsmanden,
Romantisk hørte med til Ridderstanden;
Den Anden, Protestant og Borger, skued
Humane Fremtids Morgenrøde lued.

Vi har dem end, vi aldrig dem vil savne:
Shakespeare og Calderon er deres Navne;
Den ædle Spanier, som en aandfuld Seer,
Ei lamtes af sin Tids Autodafeer.

Og Shakespeare! for vor Nutid Kunstens Fader,
Ei hans Exempel Sønnerne forlader;
Som Characterens ypperligste Tegner,
Skiøndt altid ei som Scenernes Beregner.

To store Tydskere maae vi ei glemme,
Som høved deres skiønne Skialdestemme;
Den Første, mindre tragisk og pathetisk,
I Götz og Faust guddommelig poetisk.

Mens Goethes Aand henreves af Naturen,
Høit blæste Schiller, som en Helt, i Luren;
Den muntre Livets Side lidt han kiendte;
Men for alt Høit og Stort hans Hierte brændte.

Dog — ikke vidste man, at, førend disse,
Veltalenheden kroned her en Isse;
At tragisk digted, ei med mindre Kræfter,
Den Skiald, som ingen Fremmed spørger efter.

Johannes Ewald! store Harpespiller!
Du digted førend Goethe, førend Schiller;
Dit Sprog i Fiskerne, som i din Balder,
Ei overgaaes af nogen Digteralder.

Gud i Kunsten, Kunsten i Gud.

Ei Skialden være skal Naturens Abe,
I smaalig Efterligning sig ei tabe,
Ei heller lægge blindt sit Frø i Furen,
Og Alting overlade til Naturen.

„Hvad skal han da?" Sit Kald, sin Stræben hædre,
Ved Manglerne med Kunsten at forbedre.
„Forbedre Herrens Værk?" Det store Hele
Staaer selv som Mønster for de mindre Dele.

Det store Værk — for det han maa sig bøie,
Dog ei som Orm i Støv; men med et Øie,
Der seer Guds Herlighed og den kan fatte,
Uværdig ei til Livets rige Skatte.

Men alt det Enkelte, som Tiden røver
Saasnart sin Kraft, Fuldendelsen behøver.
Derfor har Gud den skiønne Kunst os givet,
Til sikker Havn for Skiønheden i Livet.

Thi Phantasiens Frugter, Sydens, Nordens,
Er Gaver af Guds Haand, saavel som Jordens.
Kunst fra Natur ei skiller Fængselsmuren;
Den sande Kunst er atter blot Naturen.

Og derfor drikke begge, tidligt, silde,
Til Vedergvægelsen af samme Kilde;
Og Kunst, hvis Hovmod kan Naturen glemme,
Blier Graaspurv, — Nattergalen uden Stemme.

Det Høie, Store, Livets Første, Sidste,
Saa lidt som Livet selv, vil Skialden miste.
Bortfiern det fra den bedste Digtertone!
Og stolteste Eeg staaer kappet, uden Krone.

Skiøndt Følelsen sig fiernt i Skyen taber,
Maa barnligt Siælen tale med sin Skaber.
Han veed det, at vi ere Børn tilsammen;
Men han forstaaer vor Lallen og vor Stammen.

Hans Hemmelighed ei hans Viisdom skiuler,
Som en forborgen Skat i Dybets Huler;
En Anelse derom har han os givet,
Hvergang et Hierte slaaer i Jordelivet.

Og naar engang det hen mod Tiden stunder,
Naar Fuldslag blier af flygtige Sekunder,
Vil Hieroglyphen vi, uslort af Tiden,
Med Lethed læse paa Livspyramiden.

Alt vide vi, hvad dette Liv behøver;
Hver stor Bedrift derpaa har givet Prøver;
Hver herlig Aand, har den ei havt for Die,
I bedste Kamp, det Store med det Høie?

Hvi strider stærken Helt, i Blodet badet?
Er det for Vindings Skyld? Er det af Hadet?
Nei! Kraften, Villien, Guddomskraften ligner;
Den er hans Ære, Løn, og den han signer.

Det Skionne stræber til Fuldendtheds Glæde,
Og i Fuldkommenhed har Gud sit Sæde.
See græske Tempel! Taler Harmonien
Til Himlen ikke her, som Poesien?

I græsk Architektur sig, skion for Øiet,
Mathematikens Form til Kunst ophøied,
Og loved Gud! I Skionhed sig bevæger
Triangel, Cirkel og Qvadrat og Streger.

Og Statuen, saa mesterlig fremstillet!
„Gud skabte Mennesket i eget Billed"
Har Biblen sagt; og Hedningen bevidste
Med døde Steen, at han den Sandhed priste.

For Skiønheds Magt sig Grækeren mon bøie;
Da kom du, Christendom! det ægte Høie;
Dog viste Rafael, og han ei ene:
Det Høie kan med Skiønhed sig forene.

Da Gud blev Menneske, svandt Taagedunsten;
Thi da blev han en Gienstand selv for Kunsten:
Som Barn paa Moders Skiød, skion alle Tider;
Som den Uskyldige, der Døden lider.

Henrykt af Gud, i Middelalderslægten,
Steenpoesie os digted Architekten;
Hvor Kirken fromt til Andagt vinkte Vrimlen,
Der strækker den sin Arm høit imod Himlen.

Kan jeg de Værker alle vel opregne,
Med Guddomspræg, som smykke Jordens Egne?
De Sange, der henrykte Sialen længe,
Fra Davids Streng, til Kingos Harpestrænge?

Men nu, hvor er Begeistringen? — Vidt brage
Vel Kraftens Luer høit i vore Dage;
Dog føles ei med Hiertet, men med Panden;
Henrykt er ikke Siælen, men Forstanden.

„Og vil du, at vi end til Himlens Konning,
Som Munke, sjunge skal om Mælk og Honning?
At, som i Bedstefædres Tid, bli'er stammet
Om Lammets Blod? Skal vi tilbede Lammet?"

Nei! men af Solen selv, den stolte, høie,
Du lære skal for Gud dig at nedbøie;
Og naar sig Dødens Billed, Natten nærmer,
Som Maanen være du en hellig Sværmer!

Og stræber du til Frihed? Himlens Rige
Paa rette Viis os danner alle Lige.
Men kun i Kiærlighed kan Frihed trives,
Og kun det Gode Seir af Himlen gives.

Og est du Kunstner, Broder! est du Digter,
Til Ham dit hele Værk, din Stræben sigter.
Og derfor synger jeg: Almagten være
Mit Liv, min Kunst indviet, og min Ære!

Indhold.

	Side.
Kunstens Hovedkræfter	9.
Smagen	11.
Modesmagen	14.
Det Skionne, det Gode og det Sande	17.
Kunsternes Grundforskiellighed	18.
Poesien	21.
Digteren	23.
Det Nationale	25.
Digteren national	27.
Poesiens Sandhed	30.
Den blotte Form	34.
Stoffet	36.
Tanken	38.
Verset	40.
Det Musikalske og Maleriske	44.
Den poetiske Musik	48.
Idealet	50.
Det Characteristiske	54.
Temperamenterne	56.
Lidenskaben	59.
Ondskaben	60.
Det Hæslige	62.
Det Triviale	64.

Side.
Monotonien. ..... 66.
Indbildningskraften. ..... 68.
Vittigheden. Det Humoristiske. ..... 70.
Det Moralske. ..... 74.
Digtekræfternes nødvendige Forening. ..... 76.
De forskjellige Digtarter. ..... 78.
Oden og Elegien. ..... 80.
Lyriske Digtere. ..... 83.
Digterinder. ..... 85.
Poetiske Smaablomster. ..... 86.
Heltedigtet. ..... 88.
Græsk og nordisk Mythologie. ..... 93.
Eventyret; det Underfulde. ..... 98.
Episke Digtere. ..... 100.
Romanen. ..... 102.
Den poetiske Prosa. ..... 106.
Dramet. ..... 110.
De tre dramatiske Eenheder. ..... 112.
Comedien. ..... 114.
Idyllen og Genrestykket. ..... 118.
Tragedien. ..... 120.
Tragediens Theorie. ..... 123.
Philosophien og Poesien. ..... 129.
Skiæbnetragedien. ..... 131.
Følelsens Forsvar. ..... 134.
Medlidenheden. ..... 137.
Lastens Beundring. ..... 138.
Den nyere franske Skole ..... 140.
Tragiske Digtere. ..... 143.
Gud i Kunsten, Kunsten i Gud. ..... 147.